

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknál 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

Lélektani okadatolása a Nazarénusok terjedésének.

I. Mi szüli a nazarénizmust, vagy jobban mondva: mi teszi az embereket hajlandókká arra, hogy a csábitóknak engedve nazarénusokká legyenek?

Felelet: a b ü n t e r j e d é s é n e k t a p a s z t a l á s a, és pedig különösen a többek között:

a) Az Isten káromlásnak hallása, Isten tagadásának terjedése; egyszóval az Istentől elszakadásnak látása.

Az Istent káromlókat uton-utfélen lehet találni, Istent tagadók is elegen vannak. Bizony nem csuda ha az emberi lelkek ezeket tapasztalva megrendülnek eddigi hitökben.

b) A polgári életben az igazság elvétől az érdekre nézés, — érdek politika elvére való áttérése némely kormányoknak.

Ez tapasztalható egy idő óta majdnem egész Európában; a mi egy jelentésű azzal, hogy a kormányok sokban eltértek a keresztyén elvektől. . . Ma már nem mind követik Jézust ki így szólott: „Én azért jöttem, hogy az igazságról bizonyosságot tegyek.“ Már pedig ez csak zavart okozhat, amennyiben az érdekek különbözék lévén kiegyenlíthetetlenek: ellenben az igazság mindenkor és mindenütt ugyanaz. Nem csoda hát ha az igazságtól eltérések az embereket megzavarják.

Különösen a magyar nemzet tapasztalta ezt a legközelebbi forradalom idejében, a midőn az igazság diadala felőli megcsalattatás egészen megrendítette a népek az igazság felőli hitét.

c) A mértékletlenségnek, fényűzésnek, bujaságnak terjedése, melyek mindinkább elharapóznak a nép között.

d) Hát vajjon a fentnevezett bűnök terjedésének, az Istentől elszakadásnak, s az abból eredő bűnterjedésnek mi lehet az alapoka?

1. Bizonyára nem a tanítás-, nevelés hiánya, mert hiszen, Schweitzből eredt a nazarénizmus, Schweitzből egy Fröhlik nevű embertől hozta hazánkba Hencsei nevű iparos legény másod magával (Kropacsek) 1840 körül — mondom Schweitzből eredt a nazarénizmus, hol virágzik a

tanítás, nevelés; nálunk is a reformátusok közül váltak ki a nazarénusok leginkább, hol a tanítás szintén jobb lábon áll mint talán némely felekezeteknél.

2. A nazarénizmust szülő bűnök terjedésének oka, szerintem, főleg abban áll, hogy az emberek saját eszökben bizakodván a kijelentett vallás hitigazságaitól eltávoloztak, s ennek következtében nem képesek a keresztyén hitigazságokon alapuló erényességben maradni, hanem kénytelenek az indulatok uralma alatt álló gyarló emberi ész által parancsolt természeti erkölcsi cselekedeteket követni, mint hajdan a pogányok, kiknek nem voltak kijelentett hitigazságaik.

Igy szoktak eltévedni azon népek, kik mindenben tulságosan szabadelvüsködni szeretnek; kik nem akarják elismerni, hogy az emberi ész magától gyarló és tehetetlen, ha felsőbb erő által nem támogatatik; kik nem akarják hinni, hogy az ész vallás sohasem képes oly fenséges erényességet szülni, mint a kijelentett keresztyén vallás.

II. De lássuk már azt a kérdést: vajjon a bűn terjedésének tapasztalása mimódon teheti az embereket hajlandókká a nazarénizmusra?

a) Egy hasonlatosság megvilágosítja ezen kérdésre a feleletet; nevezetesen a földgömb nyáron igen messze eltávozik a naptól, a napnak van oly csodálatos ereje, mely a messzire eltávozott földet megmagyarázhatatlan módon visszavonja maga felé: így a mi lelkünkkel is vele születik az erkölcsi szentség eszméje, oly erő, mely fölmagasulva, az isteni kijelentéstől áthatva, megvilágosítva, szentlélek erejének is neveztetik a keresztyén emberben; ezen erő tehát, a szentlélek ereje természettel gyűlöli a bűnt, s így a bűn felé rohanó-, vagy az Istentől elszakadni akaró embert ösztönszerűleg vonja vissza maga felé, az erény felé, az erkölcsi szentség felé.

A bűn terjedésének látása, tapasztalása tehát ösztönszerűleg felkölti a lelkiösmeretben lakozó erkölcsi szentség eszméjének erejét, mely ö s z t ö n s z e r ü l e g és csodálatosan vonja vissza az embert a bűnnek utáról.

De éppen azért, mert az együgyü embereknél csakis ösztönszerűleg, mintegy bimbóban burkolva, homályban szenderegve, nem pedig kifejlődve és nem öntudatosan mű-

ködik az erkölcsi szentség eszméje, a szentlélek ereje: analfogva nem csoda, hogy az ily együgyű emberek meggyűlölve, elhagyva eddigi egyházukat, azon társaságot, melyben eddig éltek, nazarénusokká lévén sokféle tévelygésbe esnek stb.

b) Hogy pedig csakugyan a fentemlített bűnök terjedésének tapasztalása gerjeszti fel bennök a szentlélek erejének, az erkölcsi szentség eszméjének — ha szinte homályos és tévedésekkel teljes — működését: mutatja az, hogy a nazarénusoknál főjellem: a szentlélekkel dicsekvés; továbbá a káromkodásnak, esküvésnek, hazudozásnak, mértékletlenségnek stb. elhagyása, ellenben az ezekkel ellenkező erénynek követése, az alázatosság külsőképen.

Hogy a nazarénusok nagy változáson mennek keresztül, szemmel látható. Egy asszonyon tapasztaltam ezt kiválólag, kit férje mint panaszkozó vezetett hozzám a múlt évben, ki a nazarénusok templomában husvétkor először megjelenvén, harmadnapra bele esett a lényeges átváltozásba. Nevezetesen hangja elváltozott félig siró hangra; ábrázatvonásai eltorzultak, mintha belülről valami gyötrené; akarata hajthatatlanná lett „Az Ur akarta, hogy ő hívó legyen“ így szólott hozzám. Nem csak hogy az én oktatásom, kérésem sikertelen volt: de talán a máglyára is inkább kész lett volna menni, mint a nazarénizmust elhagyni. Sem a férjnek elválással fenyegetése, sem négy kis gyermekének tőle elvevéséveli ijjesztgetés nem használt semmit. A férj bánatában sirt, a nő hidegen makacsnak maradt. Midőn férje az elválással fenyegette, azt mondá: nem tehetek róla, testem ugyan vonzódik férjemhez, de lelkem többé nem.

III. Mi a gátló orvossága a nazarenismusnak?

Fájdalom, magokra a nazarénusokra nem igen lehet hatni orvoslólag több okoknál fogva; egyikért azért, mert igen elfogultak . . . ; másikért azért, mert ők megvetik a mi gyülekezetünket, nem jönnek a mi templomunkba.

A nem nazarénusokra hathatunk:

1) Általánosan az értelmet világosítva, az akaratot jobbitva, az érzelmet nemesítve; ez pedig történhetik az iskolákban, társalkodás közben az életben, és a templomban.

2) Különösen szükség, hogy a még el nem csábítottak:

a) Felvilágosodjanak az igaz hitről, vagy az igaz vallásos ismeretekről: tehát ismerjék meg a nazarénusok tévedéseit, melyek főleg abban állanak, hogy a szentírást szószerint veszik; ebből erednek igen sok tévedéseik p. o. hogy halottaikat nem temetik el az igazi nazarénusok, mert ugymond Urunk azt mondotta, „Temessék el a halottak az ő halottjaikat;“ hogy gyermekeiket nem keresztelik, mert ugymond ezt a szentírás nem parancsolja; hogy nem esküsznek — — — hogy nem katonáskodnak — — — hogy nem kell templom, mert a szentírás szerint az Isten

nem lakozik kézzel csinált templomokban. Ezt ugyan tetteleg meghazudtolják, mert nálunk is, de különösen Makón nagyszerű templomot építettek. Ilyen alaptévedésük továbbá, hogy a szentléleknek bennök való munkásságával kiválólag dicsekesznek. Ebből ismét más tévedések származnak, nevezetesen, hogy gyermekeiket nem iskoláztatják, mert ugymond, a szentírás szerint, a szentlélek mindenre megtanít; a szentlélekkel dicsekvésből ered azon tévedésök is, hogy ők magokat másoknál szentebbeknek tartják, más felekezetbelieket lenézik, kigunyolják.

Szükség hát, hogy a nem nazarénusok ismerjék meg jól a keresztyén főbb hitágazatokat s parancsokat a reformált hitvallás értelmezése szerint stb. Ismerjék el, hogy a gyarló emberi észnek felsőbb segítő erőre, isteni kijelentésre van szüksége, mert különben könnyen eltéved.

b) Az uralkodó bűnök veszedelmes voltára figyelmezzenek, igyekezzenek, azokat elhagyván, a megjobbulás által újjá születni, erényes életet gyakorolni.

c) Az Isten hívésére, tiszteletére, a szentlélek munkásságáért könyörgésre felbuzduljanak. Felette fontos dolog: az Istent hinni, az Istent tisztelni, a szentlelket segítségül hívni. Ugyanis az Isten hívése által összekötjük magunkat Istennel, imádkozás, vagy istentisztelet által fenntartjuk istenneli összeköttetésünket, a szentlélek segítségével hívása által eszközöljük, hogy a velünk született bűnre való hajlandóságunk által el ne szakadjunk Istentől. Ekkor igaz lesz reánk vonatkozólag is a mit János Apostol mond. 1 János 2, 19. 20. 28.

Szentesen, 1875.

S z a l a i I s t v á n,
ref. lelkész.

Eszmecsere tanítóképezdénk ügyében.

„A jó sohasem késő.“

Ha van iskola, kell tanítónak is lenni, a kettő együtt egy összetes egész. Ha jó iskolát akarunk: kell illően képzett jó tanítóknak is lenni; képzett tanítóink pedig csak úgy lesznek, ha vannak jól szervezett intézeteink tanítóink képezgetésére. Mit századok elhanyagoltak, mit még a haladó protestantismus is szinte háromezázados életében figyelmen kívül hagyott: azt a mai kor lelke, a 19-dik század haladó szelleme létesítette, t. i. a tanítóképezdét.

Képezdénk belső szervezetét, s tantárgyait távolról sem érintem, de van szerkezetében egy, mi méltó figyelem tárgya, és ez „a növendékeknek a középtanoda 4-ik osztályából való felvétele.“

Tiszántuli ref. egyházkerületünkben van saját felügyeletünk alatt egy tanítóképezdénk Debreczenben 3 évi tanfolyammal, melybe a 4 osztályt végzett középtanodai tanulók egyházkerületi határozat szerint felvétetni szoktak.

Néptanítói képezdénknek szerintem e két célja lehet,

egyik az, hogy tanítóink azon tantárgyakban, melyeket majd előadni fognak, oly tájékozott ismerettel, és alapos kézsültséggel birjanak, miszerint azokat tanítványaiknak érthető, és felfogható módon előadhassák; a másik, hogy a tanítandó tantárgyakon kívül más tudományokban is birjanak annyi utmutató ismerettel, hogy saját szorgalmok és erejük által képesek lehessenek a magok ismeretét, és szerzett tudományukat nevelni, magokat tökéletesíteni. — Ki a tudományt, melyet előadnia kell, nem érti: az nem lehet képes növendékeit okfejtőleg, értelmesen tanítani. Annak, ki tanít terjedtebb ismerettel kell birni a kézi iskolai könyvekben foglalt tantárgyakról, mert csak így nyújthat növendékeinek teljes felvilágosítást, különben munkája értelmetlen magoltatás leend, melyen nincs áldás. Ily szélesebb tudomány szerzésre több mint 4 évi középtanodai osztály, ennek következtében pedig érettebb kor igényeltetik.

Vizsgáljuk meg komolyan a dolgot, vegyük úgy, a mint valósággal van. 4 osztályt végzett növendékeink 14—15 évesek, mikor a képezdébe lépnek, tapasztalat után állítom már koruknál fogva is, mily kevés előkészület és ismerettel birnak ezek a képezdei tantárgyakhoz, még inkább tapasztalhatják, mint hihetően tapasztalják e 4-ik osztályuak szellemi gyengeségét a képezdei tanárok. Ebben gondolom rejleni okát annak, hogy már az első év végére nagyobb nagyobb részben odahagyják a tanulási pályát, nem érezvén képes-égőket a tantárgyak felfogására. Ide járul az is, több évi tapasztalatom után állítván, hogy tehetségtelenebb, és hanyagabb növendékeink szokták magokat a tanítói pályára szánni.

Három év levén a képezdei tanfolyam, 17—18 éves korukban lépnek a világba, a nagyfontosságú tanítói pályára szűk látkörrel s emberismerettel, mert magok is, mondhatni, gyermekek. — Szélesebb tudomány ismeret, nagyobb tájékozottság a tantárgyakban igényelhető azoktól, kik a tanítói pályára kívánnak lépni, és azon munkálkodni, ezzel összekapcsoltan érettebb kor is, mint 17, 18 esztendő. Több tanosztályt végzettek, így érettebb koruak érettebben, okosabban, tisztább, világosabb belátással, nagyobb tájékozottsággal, sőt vidámabb kedélyvel, lelki örömmel végzendik nagyszerű munkájukat.

Komoly figyelmet érdemel a tanítás mezőjén a kezdő tanulók vezetése, oktatása. Mint régebbről, úgy jelen korunkban is nagyobb részben úgy volt, és van, hogy a kezdő gyenge gyermekek tanítására tapasztalatlan első éves diákok, most már képezdészek alkalmaztatnak. Szerintem a kezdő gyermekek oktatása nemcsak a legfontosabb, hanem a legnehezebb is, pedig az ily osztály tanítását vették és tartották a legkönnyebbnek, és olyannak nézték, hogy azt a tapasztalan ifju is könnyen taníthatja. Ellenkezőleg áll a dolog. — Bizonyoságot tehetnek szavaim igaz voltáról több éven át buvárkodó, mindent figyelemmel kíséző tanítóink, kik kezdőket, és felsőbb osztálybelieket is tanítottak vagy tanítanak. A kezdők oktatásában a tanítóknak, akár a tanítandó tárgyakat, akár az értelem, s erkölcsi érzelmek fejlesztését tekintsük, valóságos pszichologusnak — lelkész kell lenniök, oly bánásmóddal birniök, mely vágyat, kedvet keltsen a gyermekek szívében az iskola, a tanulás iránt, oly leereszkedő édes nyelven kell hozzájuk beszélniök, miszerint szüleiknek nézzék tanítóikat, mintha csak otthon volnának szüleik, testvéreik körében. Ily hajlam, bánásmód, még hozzá véghetlen türelem csak érettebb koru, tapasztaltabb és gyakorlottabb ta-

nitóknak találhatók fel, 17, 18 éves ifjak természetöknél fogva nem képesek, nem alkalmasak. Azonban, lehetnek kivételes esetek, midőn e tulajdonok kezdő tanítóknak is feltalálhatók. A kezdő osztálybeliek vezetésére tehát minél avatottabb, tapasztaltabb, és pszichologus egyéneket kellene, a mennyiben lehető, kivált a többszintű iskolákban, alkalmazni. A kezdő tanítás a legfontosabb, ha itt eltévesztetik a vezetés, káros volta meg fog látszani a felsőbb osztályokban.

Ezeknek tekintetbevételével nézetem az, hogy nem 4, hanem 6 középtanodai osztály bevégezése után történjék a tanítóképezdébe való felvétel. *) A tanfolyam hosszabítása által képezdészeink érettebb, és gondolkozóbb fővel, szélesebb tudomány ismerettel edzettebb akarattal és elszántsággal kezdendik meg fontos pályájukat. Az 5. és 6-ik osztályban magyar költészet, költői, irodalmunk, s ennek története, magyar irálytan, szavalástan adatván elő, melyek a képezdének nem tantárgyai: elengedhetlen feltétel nézetem szerint, hogy képezdészeink magyar irodalmunk bármelyik ágát is tanulják, azokban kellő ismereteket szerezzenek magoknak. Ők nemcsak gyermekek tanítói, hanem tanítói a népnek is.

Kérdésbe tehetné valaki „Van-e haszon a tanulási pálya 2 évi meghosszabbításában? Van.

Magoknak a tanítóknak nagy előnyökre fog szolgálni, mert több tudomány ismerettel, érettebb korról lépnek fontos pályákra; oly alapot vethettek, melyre építve saját szellemi erejük-ből is nevelhetik szerzett ismereteiket, élénkebb lesz bennök a tanulni, tudni vágyás. A gyakorlati téren is erősebbek, belátóbbak. A gyülekezet s a szülők méltánylóbb tisztelettel, nagyobb, és erősebb bizodalommal, és kecsgetetőbb reménnyel viseltetnek a több képzettségű, és érettebb koru tanítók iránt. Hallottam esetet, hogy egy népesebb egyházunkban a képezdét végzett ifju azért nem választatott meg, mert csak 4-dik középtanodai osztályu volt. — Egyházaink mily nagy kincset s áldást birnak az érettebb koru, s képzetesebb tanítóknak: úgy hiszem, nem szükség okokkal támogatnom.

Maga egyházkerületünk is sulyt látszik fektetni a középtanodai 6 osztály bevégezésére, mert az ilyen ifjaknak, ha képezdében nem tanultak is, de egy évig legalább tanítóskodtak, megengedi a tanítóképeségi vizsga-letételt.

Reformált felekezetünk, mely a szabad eszmék harczoza, a tiszta gyökeres magyarság magva, saját, s a haza legszentebb érdekében teszi, ha tanítóképezdét oly fokra emeli, miszerint azok példányai lehessenek hazánk bármely vallásfelekezetű képezdéinek. Adja Isten, hogy úgy legyen.

K. H a j d u L a j o s ,
lelkész-tanár.

I R O D A L O M.

(Könyvismertetés.)

Mennyei lépcső. Egyházi beszédek.

Irta Dr. K o h l b r ü g g e F r i g y e s H e r m a n n ,
elberfeldi reformált lelkész. Fordította R á c z K á r o l y , a

*) Ez mindenestre a tanítói testület magas értelmiségét eredményezné, de az egyházaknak is magasb fizetés adással kellene járulni, míg tanítóinknak fizetése legalábbja a tüzi fán és lakáson kívül 6—7 száz forint nem lesz, mint van Debreczenben, elégedjünk meg szerényebb követelményekkel.
S z e r k .

*

ménes-gyoroki ref. gyülekezet predikátora. Kiadta Dr. Böhl Eduárd, ref. hittanár, a bécsi cs. kir. ev. theol. intézetben. II. Füzet. Ára 80 kr. oszt. ért. Sárospatak. Nyomtatta Steinfeld Béla, a ref. főiskola betüivel. 1875.

A ki rokonszenvű szívvvel fogott e munka I. füzetének olvasásához, s abból bő épülést merített, abban bizonyosan azon óhaj keletkezett: vajha nyerne e vállalat ugyanazon szakavatott fordító tollából folytatást és ezáltal magyar egyházi irodalmunk új becses gyarapítást! Ime, e kívánság teljesülését hirdetjük tisztelt hitrokonainknak, a II-ik füzet bemutatása által, ámbár ketten először a gyászshirrel szomorítja is meg a kegyes olvasót, a mennyiben a kedves Kohlbrüggének ez évi márczius 5-kén történt kimúltát tudatja vele; más részről ezáltal emeli az irodalmi adomány értékét, adván a szerző szellemi hagyományának egy nagybecsű részét a magyar protestáns egyháznak.

Az első előszó a kiadó Dr. Böhl Eduárd műve, ki mint a boldogult szerző tanítványa, később veje, legközelebből ismerve annak működését, ezen egyházi beszédek célját és előnyeit fejtegeti, — amaz a lesújtás és megalázás, de egyszersmind a Krisztus által való meggyógyulás lévén, ezek pedig, hogy Isten Kohlbrüggét „a nyomorúság kemenczében készítette elő (Ézsa. 48, 10.), hogy azután másoknak, kik ugyanazon kemenczében ülnek, tudomást adhasson azon üdítő hűsítésről, melyet ő maga a Szentlélek fuvalma által nyert vala.“ — A második előszó a fordítótól van és hasonlóan jellemzésére szolgál az ezen füzetben foglalt egyh. beszédeknek.

E 8 beszédnek tárgya pedig a következő:

Az I. beszéd vezérigéje 2 Móz. 20, 7., alaptétele: Az Isten nevével visszaélés. Fejtegeti e bűnnek veszélyességét és súlyos következtéseit, felhívja a hallgatót ennek kerülésére, mivel Isten szentsége, de saját üdvünk is sürgeti ezt, és megmutatja, hogy úgy óvhatjuk magunkat e legnagyobb büntől, ha az Isten nevét közönséges beszédben és hamis esküvésben nem használjuk könnyelműleg, ha a korlátlan adománynak utat nem nyitunk és ha erkölcstelen élet által alkalmat nem nyújtunk a hitetleneknek Isten nevének szidalmazására. Betöltjük pedig e parancsot akkor, ha mi, mint a Káté tanítaja: „az Istennek szentséges nevét nagy isteni félelemmel és becsülettel említjük, hogy a mi igaz és állhatatos vallásunkkal, segítségre való hívásunkkal, végezetre minden beszédinkkel s cselekedetinkkel őtet dicsérjük és tiszteljük.“

A II. beszéd Ézsa 56, 2. alapján szól a szombatnap megsejtéséről. Előadja pedig e parancsokat követeléseit összpontosítja e szavakban: „Nyugodjunk meg mindazon munkáinktól, melyeket hat napon keresztül végeztünk, mégpedig nem csupán mi, hanem a mi családunk és cselédségünk is, sőt nem csak az, hanem barmunk is.“ „Itt tehát minden kézi munka tiltatik, minden naponkénti kenyeret vagy a háznép fentartását illető utánjárás és fáradtság. Ez okból nem szabad e naptól semmi munkanapot vagy vásárnapot, sokkal kevésbé bűn- vagy világi nyugnapot csinálni, sem pedig henyélő napot, hogy valaki aztán azon egyszer istenigazában kialudja magát és a szokottnál több gondot fordítson arra, hogy hétfőn minél jobb állapotban legyen háztartása; még sokkal kevésbé szabad, hogy ezen naptól unalomnapot csináljunk! Arra való az nekünk, hogy a z megsejtéljük, azaz: elkülönítsük közönséges isteni tiszteletre és isteni szolgálatra, hogy magunkat arra előkészítsük, azt, mint ilyet használjuk, azt, mint ilyet, midőn estvére hanyatlak megáldjuk.“

A III. beszéd, 2. Móz. 20, 17. vezérigéjével mesterkézzel ecseteli az önző kívánságok bűnös voltát, mivel ezek gyökerei s kútfejei minden egyes bűnös cselekedetnek.

A IV. beszéd követve 5 Móz 33, 2. a tizparancsolatot tüzes törvénynek tekinti.

Az V. beszéd Hózs. 11, 8—9 alapján ragályos járvány dühöngésekor tartatott. Az 1-ső rész Isten igazságát emeli ki a bűnösök ellenében, a 2-ik Isten irgalmasságát mutatja, végre a 3-ik felhív arra, hogy engedjük magunkat Isten által megszenteltetni.

A VI. különösen sikerült beszéd vezérigéje Ján. ev. 2, 11 és tárgya: Jézus csodatétele a kánai menyegzőben. Az 1-ső rész azon kérdésre: miért kezdi Jézus csodatételeit a házasságnál? azt feleli, hogy az emberiséget bűneiből idvezítse, mert a házasságban a cél isteni, sok a bűn és e szövetségből keletkezik az egyház. A 2-dik rész foglalkozik e kérdéssel: minő házasságnál kezdi Jézus csodatételeit és hol laknak azok? — melyre a felelet: olyanoknál, kik istenfélők, erényesek és Jézussal kezdik ezen állapotot. Ily házasságok Kánában laknak vagyis „a Buzgóság városában,“ mely „Galileában“ azaz azon tartományban van, a hol az ember Jézus nélkül sötétségben és a halál árnyékában ül. Az ily házasságok vallást tesznek magukról mint bűnösökről, s hitők, hogy csak Jézus tarthatja fen igazán a házasságot épségben, ő, a ki azt rendelte és helyreállította. A 3-ik és 4-ik rész szól azután arról, hogy Jézus a házasságban a szenvedés vizét a boldogság borába átváltoztatja, a bűnösök összeköttetéséből kis templomot teremt és megmutatja itt az ő dicsőségét. Végre az 5-dik rész feleletet nyújt arra, minő gyümölcsöt teremt Jézus az ő csodáival? mely gyümölcs egyrészt a krisztusban hit, másrészt pedig a Jézus iránt való engedelmisség. „A ház, a cselédség, a szív, az életmód, a kedv, az asztal, pincze és padlás ez igének vettetik alá: „valamit parancsoland néktek, azt cselekedjétek!“

A VII. beszéd Luk. 11, 33—36 fektetve a kegyelem valódi és hamis állapotjában lételt tárgyalja.

A VIII. beszéd végre követve Róm. 7, 14. az ember testi és a törvény lelki voltáról szól

Valamint az I. füzetben, ugye másodikban is találunk fűggelékét két egyházi beszéddel. Az 1-ső tartatott a sarkadi nagy tűzvész után újból épült templomban, 1868. szept. 25-kén, első közönséges istenitisztelet alkalmával. Szerzője Osváth Imre, ref. lelkész-esperest; alapigéje Aggéus 2, 9; fő gondolatja pedig: „a nagyobb létszám második templom dicsősége; mint vala az első templomé.“ — A 2-ik egyházi beszéd a fordítótól van; 2. Ján. 8. alapján a hitbéli önoltalom- és annak okairól tartatott. Mindkét beszéd sikerültnek mondható.

Igy ezen bemutatást is azon szóval zárhatjuk be, melyet Ágoston hallott intésül a sz. irás olvasására: „Tolle, lege! Tolle, lege!“

L. I.

Jegyzet. Winslow Oktáv hittudor és lelkész, Kohlbrüggének Péter apostol első levele feletti beszédeinek, (London, 1855. 8 r. 160 l.) melyek angol fordításban jelentek meg 2-ik kiadásban, bevezető előszavában így nyilatkozik a német szerzőről: „egészen evangyéliomi az érzelemben, egyszerűleg szép irányban, alkalmilag igazi ékesszólásra emelkedik, szabatos, bár nem itézi a szöveg magyarázásban, mélyen szellemi és gyakorlati hangjában és tanításában: a mű tehát ugy tekint-

hető, mint bibliai theológiánk tárházában értékes szerzemény. — *A mythus theologia*, melyet Eschenmeyer szavait ide alkalmazva így jellemezhetünk, bir az Istennel szentsége nélkül, Krisztussal szeretete nélkül, szentlélekkel megszentelő hatalom nélkül, evangéliommal hit nélkül, esettel bűn nélkül, halállal áldozat nélkül, egyházzal istentisztelet nélkül, kegyelemmel váltság nélkül, e világgal a jövő világ nélkül, halhatlansággal egyéni fenmaradás nélkül, keresztyénvallással keresztyénség nélkül, — e mythus theologia még Némethouban is vesztí hatalmát, ezzel bámulóit és tanítványait. Az evangéliomi igazság ragyogóbb és szebb napját hisszük felkelni a kontinensen s ennek hírnöke gyanánt fogadjuk ezen szép beszédek, melyeket az angol közönség elé most vezetünk be. — A művelt és szellemdus angol keresztyéneknek melegen ajánlja még több szavakkal is Kohlbrügge beszédeit Winslow ur. — A mit az angol közönség meg nem vet, mi se vessük meg azt, 20 év után a magyar irodalom is kezd gazdagittatni Németország egyik valóságos szónoka műveivel, ez a derék kiadó és fordító buzgóságának köszönhető.

S z e r k.

K ö n y v é s z e t.

Hittudományi könyvek sorozata „Stein János erdélyi muzeum-egyleti könyvtár és m. kir. egyetemi nyomdász saját kiadása és bizományban levő hittudományi könyveinek sorozata betűrendben. Kaphatók saját kereskedésében Kolosvárt, belső közép utca 1. sz. a. — Kolosvár, 1875. 16 r. 38 l. E könyvjegyzéket bármikor ingyen és bérmentve megküldi Stein J. a theologiai irodalom barátainak. Egy néhány szerző nevét ide igtatjuk: Albert, Baló, Bod, Bodola, Czelder, Darkó, Dósa, Fabó, Garda, Gerok, Heiszler, Herepei, Kolosvári, Nagy Péter, Pap István, Révész stb. — A könyvek megjelenéséig hiányzik, ez rendes hibája az ily könyvtári sorozatoknak.

Ázsia és Afrika földrajza és a matematikai földrajz elemei. A közép iskolák 3-ik osztálya számára a legújabb miniszteri tanterv szerint írta Laky Dániel a pesti ref. főgymnásiumban a földrajz tanára. Budapest, 1876. 8r. 146 lap. Rosenberg testvérek tulajdona. Ára 80 kr. Jeles tankönyv. — Szerzőnek „Amerika és Auszália földrajza“ sajtó alatt van.

Lányok Lapja. Szerkeszti Dolinay Gyula 1-ső évf. 1875. 1. szám. megjelen 3 ivnyi terjedelemben, képekkel ellátva és befűzve, havonként kétszer, előfizetése egy évre 6 frt. Kiadja a pesti könyvnyomda részvénytársulat. Szerkesztői iroda Budapest, belváros, harminczad utca 2. sz. Szerkesztő melegen csügg azon társadalmi kérdés megoldásán, hogy minden iskola mellett legyen könyvtár. Helyes! Ez első szám csinos, és tartalma válogatott, megkapó és emelő. Dolinay e téren ügyes és szerencsés. Ohajtjuk, hogy a vallásos érzelem ápolására is súly fektessék, az első szám e tekintetben kifogástalan.

S Z E M L E.

a) Belföld.

A pánszlávok és az „Egyházi Szemle.“

A Kovács Albert pesti hittanár szerkesztése alatt megjelenő „Egyházi Szemle“ (okt. 17.) „a pánszlávok és Debreczen“ feliratu vezércikket hoz.

Az egész cikkben átömlő gúnyt mellőzzük, a gúny a mo-

dern inquisitio egyik vértelen eszköze, de az igazság ellenében súlya nincs, felleg-foszlány a nap ellen, ideiglenes hatása s csak a felület és félénk lelkekre hat. — Gúnyt gúnyval nem torolunk meg, teljék kedve a testvér gyalázásban, s a merő személyeskedésben.

A „Figyelmező“ az új tervezetű pesti konvent ellen foglalt már jóval korább állást kellő érvekkel, tekintve egyedül a magyar ref. egyház multját s jelenét. Többen félünk is, nehogy az új keltű ref. konvent korcs zsinattá, vagy oligarchikus egyházi felső tábla-félévé ferdülve át a zsinat-presbyteri helyes rendszert megdöntse. Az „Evangyéliomi prot. Lap“ pedig eleitől fogva határozottan ellenezte a pesti protestáns egyletet, mint egyházunkra káros s jellegtelen társulatot. Az indok és cél mindkét szerkesztőnél egyedül egyházunk java, függetlenül minden más s aljas érdekektől. Hogy a dunántúli evangélikus egyházkerület saját conventét (az ellen a „Figyelmező“ nem szólt), és a prot. egyletet ez év folyamán határozatában saját szempontjából nem kellemesen érintette, azért Debreczent s az itteni egyházi lapokat gyalázni s tenni mintegy felelősökké, — oly eljárás, melyet vagy rövidlátásból, vagy roszakaratból kell származtatni. A szabadelvűek hangoztatják Európa-szerte a tanítás szabadságát, s mivel történetesen a francia ultramontánok és clerikálisok is épen ez elv alapján követelik a felsőbb tanügynek kezökbe kerítését: nem roszakaró volna-e az, a ki a liberálisokat és az ultramontánokat az analog jelszavakért egy követ fűvőknak hirdetné? A „Szemle“ pedig épen ilyenféle okoskodást követ. Miután abban, mintha mi debreczeniek az államellenes és törvénybe ütköző pánszláv törekvéseket csak legkisebb mérvben is helyeselnők, egy betű való nincs: az ellenünk sujtott célzatos gyanusítás alaptalan állításnál semmi egyéb.

Mi a mennyiben a felvidéki tótok közül némelyek államellenes terveket szövögetnének, e terveket soha nem pártoltuk, sem pártolni nem fogjuk. Hony soít qui mal y pense! Debreczen és a magyar hazafiság vállalatlan kapcsolatban vannak egymással, visszautasítunk minden roszakaratu ráfogást. A pánszlávizmus politikai actió, mi ebbe, mint egyházi lap, nem avatkozunk, a törvényszegést az államnak van joga és hatalma sulytani.

Mit beszélnek rólunk a felvidéki tót közlönyök, azokat nem tudhatjuk, nem olvashatjuk, mert tótul nem értünk. Egyetlenegyszer, távolról lettünk figyelmeztetve, mit irnak a magyarok ellen, a sértő tulásokat azonnal visszautasítottuk (lásd Lapunk 130. oldalát), tehát alaptalan állítás az is, hogy mi mindig hallgattunk. Egyébiránt a hallgatás nem körünkbe vágó ügyben, mitsem bizonyít ellenünk, — a nemzetiségi tusába ögyeledni nem tartozik programunk körébe.

Vallás és egyházi tekintetben a nyelv jogát, úgy látszik, nem tagadják meg pangermanismus czimen az erdélyi szászoktól, — megtagadható-e ez a tótoktól? e kérdés eldöntése az ág. hitv. egyház belügye, mi ide sem avatkoztatunk illetékesen. Annyi áll, hogy Istenországában a nyelv pusztán (eltekintve a politikai célzatoktól) válasz falat nem képezhet, a nemzeti nyelvek jogosultságát úgy az apostolok, mint a protestantismus tisztelték, s ha az oláhság körében ref. egyházkerület alakulna Erdélyben — bár a missió ilyet hozhatna létre! — (kizárva minden politikai szint) a nyelv végett el nem taszitanók.

Ohajtjuk és kívánjuk, hogy a tót evangélikusok tiszteljék a haza törvényét. Arra azonban, hogy az evangélikus tótokat a protestáns egylet iránt feltétlen hódolásra kényszerítsük, vagy rájuk parancsoljuk, hogy egyházi jog és dogmák terén mit

tartsanak jobbnak: mi a „Szemle“ kedvéért nem vállalkozhatunk, mert lelkismereten kényszerít követni ei nem akarunk. Hinc illae lacrimae! — Az egyházakban ébred az öntudat, ezt elszenvederíteni nem szabadelvű foglalkozás, erre sem vállalkozunk.

Mit mondanának olvasóink az oly logikára, mely egy-két kikapott analogiából vonna ki merőben hamis következtetést p. o. az unitarizmus egy Istent vall, a muhamedanizmus szinte, tehát az unitáriusok a muhamedánusokkal egy kézre dolgoznak? Ily laza és alaptalan következtetéssel meri a „Szemle“ idézett vezércikkhezője a hazafiatlanság lehető látszatát kenni mestersegesen és irányzatosan az evangyéliom elvüekre s épen a két szerkesztőre. Ide, ily aljas fogásra, taktikára, fufangra, ha le-súlyedhet a modern protestantizmus egy-két dühöncze a haladó orthodoxia óvakodni fog magát hozzájuk lealacsonyítani, de sőt megmarad a tiszta keresztyénség magaslatán.

Debreczenben, 1875. okt. 23.

B a l o g h F e r e n c z.

Megnyitó beszéd.

Elmondattott a debreczeni jogászsegélyző egyesület 1875-dik évi október 24-kén tartott alakuló közgyűlésén.

Jogakadémiánk nagy. és tekintetes tanárikara bizalma folytán nekem jutott a szerencse Önök „jogászsegélyző egyesület“ alakuló közgyűlésén felügyelői minőségben jelen lehetni.

Fogadják Önök először is egyenként és összesen szives üdvözlőmet!

Lehetetlen örömet nem fejezni ki, midőn látom, hogy Önök ily szép számmal jelentek meg e humanistikus czélú egyesület alakuló közgyűlésére, s ifjui hévvel buzgólkodnak annak megalkotásán.

Nyilvános bizonyítéka ez annak, hogy Önök romlatlan keble helyesli azon czélt, melyet a jogászsegélyző egyesület alapszabályaiban maga elé tűzött, nevezetesen segélyt szerezni és nyújtani azon jogtanulók részére, kik szegénységök miatt a jogtanulói pályát csak nélkülözések közt végezhetik be.

A kik már a tanintézet falain belől jótékonyczélú egyesület iránt ily részvétet és buzgalmat tanusítanak mint Önök, azok az emberi társadalomnak hasznos tagjai lesznek, mert az élet nagy iskolájában is bizonyosan folytatni fogják azt, a mit itt megkezdettek.

Uraim! én Önöket arra kérem, fokozzák magokban a jogászsegélyző egyesület iránti buzgalmokat az által, hogy magok közül oly tisztviselőket és választmányi tagokat állítsanak az egyesület részére, kik annak sorsát szívéükön viselendik, s minden lehetőt megtesznek arra, hogy az egyesület feladatához képest, minél több segélyre szorult joghallgatót részesítsen az anyagi segély jótéteményében.

Ezzel felszólíthatnám Önöket a választás ténye megkezdésére; engedjék meg azonban, hogy ez alkalommal, midőn Önök oly szép számban vannak együtt, egy nagyhorderejű eszmét megpendíthessek.

A kormány és törvényhozásnak a legutóbbi években a tanügy terén tett munkálataiból meggyőződhetek Önök, hogy hazánkban kormány, törvényhozás, erkölcsi testületek, a jövőbe belátó és gondolkodni képes egyének arra törekszenek, misze-

rint hazánk öszlakosságát a felvilágosodás és műveltség terén az előhaladottabb államok polgáraival egy színvonalra emeljék.

Habár még sok tenni való van ezen a téren; annyi tagadhatatlan, hogy a közművelődés, és a tudományok fejlesztése tekintetében néhány év alatt annyi tétetett hazánkban, mennyi az előtt századok alatt sem tétetett.

Nemzetünk vezérférfiai helyesen tőnek, midőn további állami fenállhatásunkat csak a tudomány fejlesztése által vélnen lehetőnek, tanügyünket felkarolták.

A mely nép ma érzéki élvezetbe merülve, vagy rest tnyaságba süllyedve magát nem műveli: az a művelt népek társaságából kizáratik, önálló és független nép nem lehet, hanem legfőlebb a művelt népek által mint élő gép, szolgálai teendőkre, felhasználtatik.

Az tehát ma az igaz hazafi, ki önmagát kiműveli s hatáskörében arra mőkődik, hogy hazája minden polgára elérje a tudományos műveltség egy bizonyos fokát.

Ez alkalommal, midőn a debreczeni jogakadémiai polgárok először jöttek össze egy ünnepélyes cselekvény teljesítésére, kötelességemnek ismerem a tiszántuli helv. hitv. főt. egyházkerület, és Debreczen sa ref. egyház iránt nevükben hálás köszönetemet nyilvánítani azon hazafias tényért, melyszerint eddig fennállott jogakademiájokat nem csak fel nem adták, de sőt tetemes pénzállozattal, azt teljes jog- és államtudományi karrá alakították. (hangos éljenzés). — A czimzett erkölcsi testületek fontos szolgálatot tőnek a hazának, midőn nagy anyagi áldozatokkal egy tekintélyes és hasznos közművelődési intézetet állítottak fel, mely a haza minen polgárára, valláskülönbőség nélkül, kész a tudomány világosságát terjeszteni.

A haza, és a főtanodát fentartó protestáns egyházi testületek iránti tisztelet és hála nagy kötelességet is ró a debreczeni jog- és államtudományi fakultás polgáraira. — Meg kell azt Önöknek hálálniok azzal, hogy mindazon eszközöket, felhasználva, melyeket e tanintézet nyújt, magokat kiképezzék, s azon nagy szellemi versenyben, melyeket a testvér jogakadémiák, valamint az egyetemek polgárai hason törekvésre idéz elő, mint a nagy történeti multtal bíró debreczeni jogakadémia polgárai, utólsókul ne maradjanak.

A többi testvérintézetek polgárai közt pedig Önök csak úgy nem maradnak utólsókul, ha saját kiképeztetésükre önmagok is törekszenek.

A nyilvános előadások csak az utat mutatják meg a tanulónak, melyen a tudomány szentélyébe juthat; a szentélybe bejutni magának a tanulónak kell önmunkásság által törekednie

A jog- és államtudományok kifejlett nagy terjedelme alig engedi meg többé, hogy magunkat annak minden ágában kiképezhessük. — Hajlam, és tehetség szerint ma azok ágának valamelyikét kell kiszemelnünk, s abban magunkat kiművelnünk.

Ez okból ajánlom Önöknek az önmunkásságot; ajánlom egy jogászönképző kör*) megalakítását, hogy abban egyenként a jog- és államtudományok valamelyik ágában magokat kiképezhessék.

Hogy e céljokat könnyebben elérhessék, tanintézetünk

*) Ily szakavatott egyéntől, milyen a beszéd tartó jogtanár ur, pártoltatván a „jogászönképző kör“, remélni lehet, hogy a szép eszme valósuland. Illő, hogy valamint a hittan hallgatók már korább megalakították, alakítsák meg önképző egyesületeket a testvériszakkaplya polgárai is.

hatósága beleegyezésével minden héten kedden a polgári és bűntetőjogtudomány köréből ugynevezett „P r a k t i k u m o k a t” fogok tartani.

Felhivom Önöket ezek látogatására; majd tapasztalni fogják, hogy ez hathatós lépés lesz az önmunkásság megkezdésére.

A tudomány tovább fejlesztése az ifju nemzedék feladata. — Mi lenne az emberiség haladásából, ha a mi nyomunkba lépő nemzedék megelégednék azzal, a mit mi tudunk és csak a mi munkásságunk gyümölcsén tengődnek? Ez megakadása lenne az emberiném fejlődésének. Önöknek tehát haladniok kell!

Az előadottak után, midőn még egyszer Önöknek az önmunkásságot ajánlanám; felhivom Önöket, hogy mint az ujonnan szervezett 4 éves tanfolyamu debreczeni jog- és államtudományi fakultás polgárai, midőn mint ilyenek először alakitának kebelökben együletet, nyilvánítsák velem e mindnyájunk óhaját:

Eljen a haza! s virágozzék ebben a debreczeni református főtanoda!

K ö r ö s s i S á n d o r.

Nyílt köszönet a hittanhallgatók részéről.

Kedves kötelességét teljesíti a debreczeni ref. főiskolai hittanszaki önképzőtársulat, midőn nyíltan kifejezi hálás köszönetét mindazoknak, kik az 1875 július 17-ki lelkészszentelés emlékére nevezett társulat számára gyűjtést rendeztek, s ezáltal annak mind anyagi, mind szellemi jólétének emelésére hathatósan befolytak. Annál forróbb pedig ezen köszönet, mivel az uttörőknek, a kiknek legfőbb érdemüül tulajdonítható e zsenge társulat megalakulása, s a kiknek utódaik vagyunk mi, küldjük köszönetünket főleg ama nemes hálaérzelmökért, melynélfogva a társulatról megemlékeztek. Midőn pedig e kettős irányu köszönetünket nyilvánítani örömmel ragadjuk meg az alkalmat, kérjük egyszersmind, hogy továbbra is őrizzék meg e zsenge társulat emlékét, mert ez is lehet egyike azon képzési térnek, melyen az ezen iskola falai közt felnövekedő szorgalmas theologus hitének, munkásságának áldásthozó alapját megkezdheti.

A társulat 1875. okt. 15-kén tartott gyűlésének megbízásából. Debreczen 1875. október 20-kán.

B e t h l e n d i Endre m. k.
elnök.

S ö r ö s Vilmos m. k.
aljegyző.

b) K ü l f ö l d.

A Gusztáv Adolf-egylet 29-dik főgyűlése

P o t s d a m b a n aug. 24—26. 1875. (Vége.)

Az elnök viszonzása után H e r m e s főegyházi tanácsos beszélt, mint a főegyház tanács képviselője, kinek barátságos üdvözlése, valamint az elnök arra következett felelete azt bizonyították, hogy a két központi hely kezet fogva, az evangélikus diaspora javára munkálkodik. Végül hozott még szives üdvözlést K r u m m a c h e r lelkész, mint az első brandenburgi tartomány zsinat képviselője.

Midőn ezután nagyszámu szép ajándék tétetett le az adományasztalra: Dr. v o n C r i e g e r n központi elnök irnoka az igen terjedelmes és kitünő évi jelentést hozta elő. A legutóbbi

egyleti év a legnagyobb segélyösszeget mutatja, 21,693 tallért tehát többet, mint az előbbi évben. A szokásos évi adományok mellett 14 hagyomány és 242 rendkívüli ajándék és adomány jött be, Vilmos császár 25 gyülekezetet segélyezett, az ausztriai császár egy telket engedett át templomépítésre, Erzsébet királyné egy templomnak Ermelandban 300 tallért ajándékozott. Ujból alapított 37 fiók egylet, 33 nőegylet, úgy hogy, most az egyetemes egylet 1307 fiókegyletből, 380 nőegyletből stb. áll. 40 templom felszenteltetett, 26 templom és kápolna alapköve letétetett, 22 gyülekezet még ezen évben megkezdte a templom-építést, továbbá: 18 iskola és 18 lelkészlak van épülőben. Különösen sürgetőleg beszélt jelentéstevő az ausztriai iskolák helyzetéről, és javasolta, hogy a tanítói-javadalomalapot jobban igénybe kell venni. Miután ennek nagy fáradságáért az elnök megérdemelt köszönetet mondott volna, a szót most már, a különböző vidéki szónokok hosszu sora ragadta meg.

Igy telt el a gyűlésnek nemcsak második napja, hanem az még a harmadik nap (Augusztus 26.) nagyrészt is igénybe vette. Igen számosan voltak képviselve az ausztriai és cseh szónokok. Egynehány szomoru képről legördült a függöny. Ha a senior ismét belépett a bielitzi tanító-seminariumba és az elnök neki ujjal 4000 frtot ígért a semináriumra, az iskolára pedig 800 frtot. B e y s c l a g hallei tanár Innsbruckra gerelyt dobott, és azt kívánta, hogy bárcsak a jezsuitismus ezen ősi fészken rés üttetnék.

Azután következett E b e r t kasseli egyháztanácsos tudósítása az adományok kiosztásáról, melyek urasztali s keresztelési stb. edényekből állottak. Az oroszlanrészt az osztrák gyülekezetek kapták azokból. Eként némely serény lelkész saját vagy más gyülekezet számára, melynek szószólója volt, eféle látható emléket is vihetett el Potsdamból.

De a harmadik tanácskozási nap főtárgya a fő szeretetadomány elosztása volt. B e y s c h l a g tanár tiszta, terjedelmes módon tett tudósítást az előirányzott három gyülekezetéről, galicziai H o h e n b a c h r ó l, hesseni L a n g e n s w a r z ról és rajna poroszthoni U e b e r r u h r ó l. A győztes gyülekezet számára 16,390 marka, a két meggyőzött részére pedig 7818 marka engedményeztetett. A szavazásnál, mint kiválasztott, egyhangulag H o h e n b a c h tünt elő. Igy tehát ismét egy ausztriai gyülekezet, az egész császárságban már kilenczedik az, mely a nagy szeretetmüvet kapta. Ide járult ugyanez alkalommal a brandenburgi főegylet garasgyűjteményének nevezetes jövedelme, eddigelé legnagyobb összeg 11,682 marka, úgy hogy Hohenbach körülbelöl 30,000 márkát kapott diadaldijul. Mily nagy hálára van ez által viszont az ausztriai egyház a Gusztáv Adolf egylet szeretetegylete iránt kötelezve!

A legközelebbi évben tartandó gyűlés helyiségeül az eleve közlött barátságos meghívás folytán Erfurt határozottatott.

Ezzel a tanácskozások véget értek. A komoly munka mellett az ünnepélyen résztvevőknek a Gusztáv Adolf-egylet a gyönyörködésre és felüdülésre is nyújtott néhány órát Potsdamban. Potsdam már az ő halmaival és mulatókertjeivel s királyi váraival általában fenséges oázt képez az ögrófsági homoktérsegen, mely a szemlélő szemeknek oly sok szép nézponot szolgáltat, nem kevésbé gyönyörködtettek a csatornák széles víztükrén tett hajókázások. Az ünnepély gyönyörködtető oldalának fénypontját képezte pedig a sanssouci Orangerie palotában az ünnepélyes ebéd. Ünnepélyesen és elmésen volt feldiszítve a nagy térség. A szószék fölött Gusztáv Adolf életnagyságu képe függött. Epen az ebéd kezdetén jelent meg Vilmos császár a császárné kíséret-

tében az üvegcsarnok közép diszkapujában. — A központi elnök ülőhelyéhez érve, néhány szót intézett az egybegyűltekhez, melyek a szivélyesség és komolyság kinyomatát hordták magokban. „Szükségesnek látszott előtte, hogy azon férfiak egyetemét, kiknek elnökét tegnap fogadta, a legbarátságosabban üdvözlje és az egylet műve iránt való eleven részvétét nekik tolmácsolja. Óhajtása az, hogy ezen mű mindinkább szélesbüljön és mélyebbre hatoljon. Vajha az egylet a valódi alapon megmaradna, az igaz hit alapján, akkor mindig dicső gyümölcsöket teremne!” Fricke tanár meleg szavakban köszönte meg és válaszában oda utalt, hogy az egylet alapja szüntelen az volt és az lesz: „Jézus Krisztus ma és tegnap ugyanazon volt és mind örökké ugyanazon léssen.” Erre elhagyta a termet, a gyülekezet üdvözlése mellett a császár. Azon nagy nyájasság, mely e látogatásban nyilvánult, az ünnepélyen résztvevők hangulatát különösen emelte, úgy hogy egyik szellemdus toaszt a másikat követte.

A Potsdamban töltött három nap tehát nemcsak áldásos volt a szeretet műve által, hanem a protestáns öntudat felemelő erejénél fogva az ünnepélyen résztvevőknek szüntelenül emlékeztetésében fog maradni!

Fájdalom azonban, hogy az ünnepélyi öröm egy gyászjelentés által megzavartatott. A hosszúéletű, bokrosérdemű központi hatóság elnöke, Hoffmann dresdai főegyházi tanácsos, ki 1808. július 11-kén született, ez évi augusztus 25-kén jobblétre szenderült. — „Halte was du hast“ után.

R. K.

c) Különfélek.

Akadémiái tanulók száma a debreczeni ref. kollégiomban az 187³/₆ tanév elején.

A) A hittanszaki folyamban: végzett hittanhallgató 22, — IV. éves 17, — III. éves 16, — II. éves 23, — 1-ső éves 35, összesen 113.

B) A jog- s államtudományi karnál IV. éves 23, — III. éves 29, — II. éves 27, — I-ső éves 40, együtt 119; magántanuló 4. éves 1, — II. éves 6, — I-ső éves 6, — összes 13, — nyilvános és magán jogtanulók teljes száma 132; ezek szerint a felsőbb tanulók 245-en vannak.

Debreczen, 1875. okt. 19.

Tóth Sámuel,
akad. ig. tanár.

Kassa. Egy figyelemre méltó röpirat jelent itt meg ily czimvel: „Az autonom egyház és a néptanítók díjazása. Ki nyugdíjazzá a tanítót?” 8r. 6 l. Végül számadatosan mutatja ki előnyös és lehető voltát annak, hogy az egyház nyugdíjazzá tanítóit. A jeles röpirat szellemét egy pár idézet feltüntetendi „Elérkezett az időpont, melyben az egyháznak el kell határozni magát, vajjon kész-e a tanítói nyugdíjazás köteleességét teljesíteni, vagy tanítóját magától ellökve, a róla és családjáról gondoskodást az államra bizza.” — „A tanítók nyugdíjazása oly kötelesség, melylyel különösen a protestáns egyház önmaga iránt is tartozik, „az autonomiának gyakorlati oldala az, és ez a fő, hogy az ember a pénzzel, mit fizetnie kell, maga rendelkezessék” „A protestáns egyház azzal, ha tanítóinak nyugdíjazását az államnak engedi át, oly nagy rést törhet autonomiája

védfalán, a melyen át ellensége muzsika szóval bevonulhat.” — „Akárkitől kapja is a néptanító a nyugpénzt, mindig csak mi fizetjük azt,” tehát mi rendelkezünk. — Az egyházi testületek figyelmébe ajánljuk e kassai röpirat tartalmát.

Debreczeni kollégium. Mind a hittanszaki, mind a jogtanszaki tanulók körében a becsületsek f. h. 16-kán megalakított az igazgató tanár jelenlétében Áll a becsületszék 8 rendes és négy póttagból, kiket a tanulótság saját kebeléből választ. — Ez új intézmény 1873. október óta van életbeléptetve, mikor főtanodánk gyökeres és örvendetes új törvények szerint alakított át, az új törvény vezér lelke levén a tanszabadság. — Most került ki a sajtó alól az utasítás, mely a jog és államtudományi karnál bejegyzett joghallgatókat illeti. I. r. szól a tanulmányi rendszerről; a II. a vizsgálati rendszerről; a III-ik a fegyelmi rendszabályokról; a IV-ik az átmeneti intézkedésről — összesen 31 cikkkecskében.

Pelsücz. A tiszáninneri ref. egyházkerület szept. 21. 22. tartotta közgyűlését Pelsüczön B. Vay Miklós és Kun Bertalan elnökletök alatt. A már korább választott két új jogtanár mellé 3-ikül ideiglenesen Bacsonyi Lajos nyeretett meg. A jogakadémia tanterve megállapított.

Nagyvárad. Az itteni községi iskolákba összesen járt a lefolyt tanévben 1707 fl- és leány tanuló (42-vel kevesebb mint az előző évben), ezek közül helvét hitvallású 443; az összes felekezeti iskolákba járt 1731 gyermek. — Ős ref. egyházunk! hol vannak iskoláid?

Gyárfás Albert papjelölt egy évre kiküldetett a lelkeszi teendők végezésére a bukaresti ref. egyházba.

Korizmicz László o. gy. képviselő a vizaknai ref. egyháznak 1570 frtot adományozott a „hatszázados templomnak s toronyának kijavítására.” — Az adakozó ur nem református.

Öngyilkosok száma Franciaországban 1872-ben 5275 volt, 1873-ban pedig 5525 a hivatalos kimutatás szerint.

Helvetia: négy kantonában, egyike Genf, az evangéliom elvűek egylete jövő évtől kezdve olcsó áron havi füzetet indít meg „kézi könyv a családi isten-tisztelethez” czim alatt; az év minden napjára tartalmazand egy elmélkedést, egy-egy bibliai szakaszt és imát pár lapnyi terjedelemben, négy év alatt fel lesz ölelve az egész biblia lelkiépítésre legalkalmasabb minden része. — Ő- és ujszövetség felváltva jönnek sorba, p. Máté, Eredetek könyve (Genesis), Rómaiakhoz irt levél, Jób stb. Cél: üdvös táplálékot nyújtani azon családoknak, melyek keblében a házi imály naponként honos, s buzdítani azokat, melyekben el van hanyagolva.

Amerika. Finney G. C. oberlini kálvinista lelkész 1855 óta több éven át az Oberlin kollégium igazgatója, 83 éves korában elhalt. Hatalmas szónok, sajtóságos szigorú jellem: mulatságoknak nem volt pártolója, mert azok elvonják a lelket az „isteni valóságok szemléletétől.”

Irhonban van 4,150,000 r. kath. 668,000 angol-egyházi, 497,000 presbyteranus, 43,000 methodista. A lakosok összes száma 5,412,377.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.